

Lieta C-471/19**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar
Tiesas Reglamenta 98. panta 1. punktu****Iesniegšanas datums:**

2019. gada 20. jūnijs

Iesniedzējtiesa:*Grondwettelijk Hof* (Beļģija)**Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:**

2019. gada 6. jūnijs

Prasītāja:*Middlegate Europe NV***Atbildētāja:***Ministerraad***Pamatlietas priekšmets**

Hof van Cassatie (Kasācijas tiesa, Beļģija) ir uzdevusi iesniedzējtiesai (*Grondwettelijk Hof* [Beļģijas Konstitucionālā tiesa]) jautājumu par dažu *Wet Havenarbeid* (Likums par darbu ostās, turpmāk tekstā – “1972. gada likums”) normu saderību ar *Belgische Grondwet* [Beļģijas konstitūciju].

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un juridiskais pamats

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu saskaņā ar LESD 267. pantu.

Iesniedzējtiesa būtībā vēlas zināt, vai pienākums piesaistīt atzītus ostas strādniekus darbu ostās veikšanai Beļģijas ostu teritorijās ir pretrunā Savienības tiesībām un, ja atbilde ir apstiprinoša, vai tai ir pagaidām jāatstāj spēkā attiecīgais tiesiskais regulējums līdz brīdim, kad likumdevējs spēs to saskaņot ar Savienības tiesībām.

Prejudiciālie jautājumi

1) Vai LESD 49. pants, attiecīgā gadījumā lasot to kopā ar LESD 56. pantu, Eiropas Savienības Pamattiesību Hartas 15. un 16. pantu un apvienojumā ar vienlīdzīgas attieksmes principu, ir jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, kurā personām vai uzņēmumiem, kuri vēlas veikt darbus ostās 1972. gada Likuma izpratnē – tostarp darbus, kas nav saistīti ar kravu iekraušanu kuģos un to izkraušanu *stricto sensu* – Beļģijas ostas teritorijā, šim nolūkam ir jāpiesaista tikai atzīti ostas strādnieki?

2) Vai tad, ja uz pirmo jautājumu tiek sniegta apstiprinoša atbilde, *Grondwettelijk Hof* drīkst pagaidām atstāt spēkā attiecīgo 1972. gada Likuma 1. un 2. panta sekas, lai izvairītos no tiesiski nedrošas situācijas un sociālās spriedzes, ļaujot likumdevējam saskaņot tos ar pienākumiem, kas izriet no Savienības tiesībām?

Atbilstošās Savienības tiesību normas

LESD 49. un 56. pants

Hartas 15. un 16. pants

Vienlīdzīgas attieksmes princips

Atbilstošās valsts tiesību normas

Grondwet 10., 11. un 23. pants

Wetboek van economisch recht [Komerclikuma] II.3. pants

Wet van 8 juni 1972 betreffende de havenarbeid [1972. gada 8. jūnija Likuma par darbu ostās] 1., 2., 3., 3.bis un 4. pants

Koninklijk besluit van 5 juli 2004 betreffende de erkenning van havenarbeiders in de havengebieden die onder het toepassingsgebied vallen van de wet van 8 juni 1972 betreffende de havenarbeid (Karaļa 2004. gada 5. jūlija Dekrēts par ostas strādnieku atzīšanu ostu teritorijās, kurām ir piemērojams 1972. gada 8. jūnija Likums par darbu ostās)

Koninklijke besluiten van 20 maart 1986 houdende erkenning van een werkgeversorganisatie ter uitvoering van artikel 3bis van de wet van 8 juni 1972 betreffende de havenarbeid; van 29 januari 1986 houdende erkenning van een werkgeversorganisatie ter uitvoering van artikel 3bis van de wet van 8 juni 1972 betreffende de havenarbeid; van 4 september 1985 houdende erkenning van een werkgeversorganisatie ter uitvoering van artikel 3bis van de wet van 8 juni 1972 betreffende de havenarbeid; van 14 juni 2017 houdende erkenning van een werkgeversorganisatie ter uitvoering van artikel 3bis van de wet van 8 juni 1972

betreffende de havenarbeid en tot opheffing van de koninklijke besluiten van 10 juli 1986 en 1 maart 1989 houdende erkenning van een werkgeversorganisatie ter uitvoering van artikel 3bis van de wet van 8 juni 1972 betreffende de havenarbeid (Karaļa 1986. gada 20. marta Dekrēts par darba devēju organizācijas atzīšanu, īstenojot 1972. gada 8. jūnija Likuma par darbu ostās 3.bis pantu, Karaļa 1986. gada 29. janvāra Dekrēts par darba devēju organizāciju atzīšanu, īstenojot 1972. gada 8. jūnija Likuma par darbu ostās 3.bis pantu, Karaļa 1985. gada 4. septembra Dekrēts par darba devēju organizāciju atzīšanu, īstenojot 1972. gada 8. jūnija Likuma par darbu ostās 3.bis pantu, Karaļa 2017. gada 14. jūnija Dekrēts, ar ko atzīst darba devēju organizācijas, īstenojot 1972. gada 8. jūnija Likuma par darbu ostās 3.bis pantu, un atceļ Karaļa 1986. gada 10. jūlija un 1989. gada 1. marta Dekrētus par darba devēju organizāciju atzīšanu, īstenojot 1972. gada 8. jūnija Likuma par darbu ostās 3.bis pantu)

Koninklijk besluit van 12 januari 1973 tot oprichting en tot vaststelling van de benaming en van de bevoegdheid van het Paritair Comité van het havenbedrijf (Karaļa 1973. gada 12. janvāra Dekrēts par apvienotās komitejas ostu darbības jautājumos izveidi un tās nosaukuma un kompetences noteikšanu, turpmāk tekstā – “Karaļa 1973. gada Dekrēts”) 1. pants

Wet van 5 december 1968 betreffende de collectieve arbeidsovereenkomsten en de paritaire comités [1968. gada 5. decembra Likuma par darba koplīgumiem un apvienotajām komitejām] 35. un 37. pants

Koninklijk besluit van 10 juli 2016 tot wijziging van het koninklijk besluit van 5 juli 2004 betreffende de erkenning van havenarbeiders in de havengebieden die onder het toepassingsgebied vallen van de wet van 8 juni 1972 betreffende de havenarbeid (Karaļa 2016. gada 10. jūlija Dekrēts, ar ko groza Karaļa 2004. gada 5. jūlija Dekrētu par ostas strādnieku atzīšanu ostu teritorijās, kurām ir piemērojams 1972. gada 8. jūnija Likums par darbu ostās, turpmāk tekstā – “Karaļa 2016. gada Dekrēts”)

Bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof (1989. gada 6. janvāra Īpašais likums par Konstitucionālo tiesu), 28. panta 2. punkts

Īss pamatlietas faktisko apstākļu un tiesvedības izklāsts

- 1 *Middlegate Europe* ir transporta uzņēmēj sabiedrība, kas strādā visā Eiropā un kuras juridiskā adrese atrodas Zēbrigē [Zeebrugge], Beļģijā. Saistībā ar starptautiskiem autopārvadājumiem tās darba ņēmēji tostarp sagatavo puspiekabes Zēbriges ostas pietātnē nosūtīšanai ar kuģiem uz Apvienoto Karalisti un Īriju.
- 2 2011. gada 12. janvārī policija, veicot pārbaudi, uzsāka procesu pret *Middlegate Europe* par 1972. gada Likuma 1. panta prasību pārkāpumu, proti, par to, ka darbus ostās veic neatzīts ostas strādnieks. Ar 2013. gada 17. janvāra lēmumu uzņēmēj sabiedrībai tika uzlikts naudas sods 100 EUR apmērā.

- 3 Prasību, ar kuru tika pārsūdzēts šis lēmums, *Arbeidsrechtbank te Gent, afdeling Brugge* [Ģentes Darba lietu tiesa, Briges nodaļa, Beļģija] noraidīja kā nepamatotu. *Arbeidshof te Gent* [Ģentes Darba lietu apelācijas tiesa, Beļģija] noraidīja par šo spriedumu iesniegto apelācijas sūdzību.
- 4 Pēc tam *Middlegate Europe* iesniedza kasācijas sūdzību *Hof van Cassatie*. Kasācijas tiesvedībā prasītāja apgalvo, ka 1972. gada Likuma 1. un 2. pants ir pretrunā *Grondwet* 10., 11. un 23. pantam (vienlīdzīgas attieksmes princips un uzņēmumu brīvība veikt tirdzniecību un uzņēmējdarbību). Pēc tam *Hof van Cassatie* uzdeva iesniedzējtiesai prejudiciālu jautājumu par šo tiesību normu saderību ar *Grondwet*, savukārt iesniedzējtiesa uzdod prejudiciālus jautājumus Tiesai.

Pamatlietas dalībnieku galvenie argumenti

- 5 *Hof van Cassatie* jautā iesniedzējtiesai, vai 1972. gada Likumā uzņēmējiem noteiktais pienākums piesaistīt atzītus ostas strādniekus darbībām ostas teritorijā, proti, nevis tikai kravu iekraušanai kuģos un to izkraušanai, bet arī darbībām, ko var veikt arī ārpus ostu teritorijām, ir saderīgs ar tādiem konstitucionālajiem principiem kā vienlīdzīga attieksme un brīvība veikt tirdzniecību un uzņēmējdarbību.
- 6 *Ministerraad* [Ministru padome] uzskata, ka nevar salīdzināt ostas teritorijā strādājošu uzņēmumu situāciju ar ārpus ostas teritorijas strādājošu uzņēmumu situāciju. Turpretim *Middlegate Europe* uzskata, ka runa ir par vienādu darbu, kuram šajā gadījumā nav saistības ar kravu iekraušanu kuģos un to izkraušanu *stricto sensu*, tomēr atkarībā no tā, vai darbs tiek veikts ostas teritorijā vai ārpus tās, tiek piemēroti atšķirīgi noteikumi.
- 7 *Ministerraad* pakārtoti norāda, ka uzņēmumi, kuri ir nolēmuši likt veikt ostas teritorijā konkrētas darbības, kas ir uzskatāmas par darbu ostās, bet ko varētu veikt arī ārpus ostas teritorijas, pēc savas brīvas izvēles ir sevi nostādījuši situācijā, kad ir jāpiesaista atzīti ostas strādnieki. Viņiem neesot pienākuma likt veikt šīs darbības ostas teritorijā. Turklāt *Ministerraad* uzskata, ka, ņemot vērā drošības apsvērumus, atšķirīga attieksme ir objektīvi pamatota un atbilstīga.
- 8 *Ministerraad* skatījumā darba ostās jēdziens ir pietiekami plašs, lai tas varētu ietvert visas darbības, kas ir saistītas ar kravu iekraušanu kuģos un to izkraušanu, un tādējādi varētu garantēt drošību visā ostas teritorijā. Tomēr *Ministerraad* norāda, ka šā jēdziena dažādie elementi vienmēr ir saistīti ar kravu iekraušanu kuģos un to izkraušanu, tādējādi darba ostās pamatjēdziens neesot formulēts plašāk, nekā nepieciešams.
- 9 *Ministerraad* skatījumā nav pārkāptas Savienības tiesību prasības. Tā arī piebilst, ka Komisija pēc dažiem pamatnoteikumu grozījumiem 2016. gadā vairs nav saskatījusi pamatu turpināt pienākumu neizpildes procedūru pret Beļģiju. Turklāt *Ministerraad* atsaucas uz Tiesas 1999. gada 16. septembra spriedumu par Beļģijas

1972. gada Likumu (C-22/98, *Becu* u. c.), no kura izriet, ka šis tiesiskais regulējums ir saderīgs ar vienlīdzīgas attieksmes principu.

- 10 *Middlegate Europe* uzskata, ka attiecīgā atšķirīgā attieksme nav nedz pamatota, nedz atbilstīga. Tā apgalvo, ka ostas teritorijas un darba ostās jēdziena noteikšana ir balstīta uz ostu arodbiedrību patvaļu un visvarenību, jo tās vēlas saglabāt likumīgu monopolu attiecībā uz atzītu darbu ostās. Neesot pierādīts, ka šis monopols ir obligāti nepieciešams, lai garantētu darbu drošību ostas teritorijā, un ka šāds tiesiskais regulējums nepārsniedz to, kas nepieciešams drošības garantēšanai.
- 11 Tā iebilst, norādot, ka no *Ministerraad* minētā Tiesas sprieduma un Komisijas bezdarbības nevar secināt, ka šis tiesiskais regulējums ir saderīgs ar Savienības tiesībām. Atsaucoties uz Tiesas 2014. gada 11. decembra spriedumu (C-576/13, Komisija/Spānija), tā apgalvo, ka Beļģijas 1972. gada Likums radot tālejošas sekas tostarp attiecībā uz brīvību veikt tirdzniecību un uzņēmējdarbību, it īpaši uz brīvu darba tirgu darba ostās jomā.

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu izklāsts

- 12 1972. gada Likuma 1. pantā ir noteikts:
- “Ostu teritorijās neviena persona nedrīkst likt veikt darbu ostās citiem, kā vien atzītiem darba ņēmējiem.”
- 13 No 1972. gada Likuma 2. un 3. panta izriet, ka ar Karaļa Dekrētu tiek noteikti detalizēti noteikumi, tostarp darba ostās jēdziens un ostu teritorijās strādājošo darba devēju un darba ņēmēju pienākumi.
- 14 Jēdziens “darbs ostās” ir plašāks nekā tikai kravu iekraušana kuģos un to izkraušana un ir definēts šādi (Karaļa 1973. gada Dekrēta 1. pants):
- “[...] visi darba ņēmēji un viņu darba devēji, kuri ostu teritorijās:
- (A.) kā pamatdarbu vai papilddarbu veic darbu ostās, proti, jebkādā veidā apstrādā preces, ko pieved vai aizved jūras vai iekšējo ūdensceļu kuģos, pa dzelzceļu vai kravas automašīnās, un sniedz ar šīm precēm saistītus papildpakalpojumus – neatkarīgi no tā, vai šīs darbības tiek veiktas dokos, uz ūdensceļiem vai uz piestātņu aprīkojuma vai iekārtās –, kas attiecas uz preču importu, eksportu un tranzītu, kā arī jebkādā veidā apstrādā preces, ko pieved ar jūras vai iekšējo ūdensceļu kuģi uz rūpniecisku iekārtu piestātņu aprīkojumu vai aizved no tā.”
- 15 No pamatlīdētā nozīmīgajām tiesību normām izriet, ka tajās darba ostās jēdziens ir definēts gan pēc būtības, gan no teritoriālā viedokļa. Pēc būtības šis jēdziens attiecas uz preču apstrādes darbībām un radniecīgiem pakalpojumiem. No teritoriālā viedokļa darbs ostās attiecas tikai uz attiecīgajām darbībām ģeogrāfiski

definētās ostu teritorijās, proti, dokos, piestātņu aprīkojumā, noliktavās, glabātavās, kraušanas vietās un noliktavu telpās.

- 16 1972. gada Likums ir balstīts uz četriem principiem, kuri ietver slēgtu nodarbinātības sistēmu: 1) ostu teritorijās darbu ostās drīkst veikt tikai atzīti ostas strādnieki, 2) piekļuve darba tirgum darba ostās jomā ir iespējama tikai pēc atzīšanas un – atkarībā no pieprasījuma – iekļaušanas ostas darbinieku sarakstā, 3) jebkurai personai, kas ostas teritorijā liek veikt darbu ostās, šim nolūkam ir jāpiesaista atzīti ostas strādnieki un tādējādi ir jāpievienojas atzītai darba devēju organizācijai, 4) par šīs sistēmas pārkāpumiem ir jāpiemēro *Sociaal Strafwetboek* [Sociālā kriminālkodeksa] tiesību normas.
- 17 Konstitucionālie principi, par kuriem iesniedzējtiesai ir jāizsakās pēc *Hof van Cassatie* lūguma, ir cieši saistīti ar brīvību izvēlēties profesiju, tiesībām strādāt un darījumdarbības brīvību, kas ir garantētas Hartas 15. un 16. pantā, kā arī brīvību veikt uzņēmējdarbību (LESD 49. pants) un pakalpojumu sniegšanas brīvību (LESD 56. pants).
- 18 Iesniedzējtiesa vērs uzmanību uz to, ka sava sprieduma 58. punktā lietā C-576/13 Tiesa ir norādījusi, ka, “uzliekot pienākumu citu dalībvalstu uzņēmumiem, kuri vēlas iekraut un izkraut kravas Spānijas vispārējas nozīmes ostās, pirmkārt, reģistrēties Ostu stividoru pārvaldības akciju sabiedrībā (“Sociedad Anónima de Gestión de Estibadores Portuarios”), kā arī attiecīgi piedalīties tās kapitālā, un, otrkārt, liekot tiem pirmām kārtām pieņemt darbā šīs sabiedrības piedāvātos darbiniekus, tostarp pastāvīgi nodarbinot minimālo skaitu šādu darbinieku”, Spānija nav izpildījusi savus pienākumus (tulkojumu nīderlandiešu valodā ir veikusi iesniedzējtiesa).
- 19 2014. gada 28. martā Komisija uzsāka pienākumu neizpildes procedūru pret Beļģiju, jo Beļģijas tiesiskais regulējums par darba ostās organizēšanu tās skatījumā dažos būtiskos aspektos bija pretrunā Savienības tiesībām, it īpaši brīvībai veikt uzņēmējdarbību.
- 20 Pēc Komisijas oficiālas brīdinājuma vēstules nosūtīšanas netika grozīts ne 1972. gada Likums, ne tā pamatā esošie principi. Reaģējot uz Komisijas iebildumiem, tika izdots Karaļa 2016. gada Dekrēts. 2017. gada 17. maijā Komisija nolēma pagaidām izbeigt tā dēvēto pienākumu neizpildes procedūru pret Beļģiju.
- 21 Šķiet, ka 1972. gada Likuma 1. un 2. pants ierobežo LESD nostiprinātās pamatbrīvības. Iesniedzējtiesas skatījumā rodas jautājums, vai – kā Tiesa ir nospriedusi spriedumā lietā C-576/13 par Spānijas tiesisko regulējumu – no attiecīgajām tiesību normām izrietošais uzņēmumu pienākums piesaistīt atzītus ostas strādniekus darbu veikšanai ostās 1972. gada Likuma izpratnē – tostarp tādu darbību veikšanai, kas nav saistītas ar kravu iekraušanu kuģos un to izkraušanu –, ņemot vērā atšķirīgu tiesisko regulējumu un to, ka Komisija pagaidām ir izbeigusi

pienākumu neizpildes procedūru, ir nepamatots ierobežojums. Par to ir pirmais prejudiciālais jautājums.

- 22 Ja pēc tam, kad būs saņemtas Tiesas atbildes uz prejudiciālajiem jautājumiem, iesniedzējtiesa atzīs attiecīgās tiesību normas par antikonstitucionālām, likumdevējam būs jāizbeidz konstatētā antikonstitucionalitāte un attiecīgās likuma normas būs jāsaskaņo ar *Grondwet*, lasot to kopā ar Savienības tiesībām. Tomēr līdz likumdevēja rīcībai šo tiesību normu antikonstitucionalitātes konstatēšanas rezultātā tūkstošiem ostas strādnieku pēkšņi varētu nonākt ļoti nedrošā situācijā attiecībā uz viņu juridisko statusu darba tirgū un viņu darba apstākļiem, un tas izraisītu nelabvēlīgas sociālas un finansiālas sekas. Šādos apstākļos ar nopietnām sekām varētu saskarties arī valsts.
- 23 Lai izvairītos no šādas situācijas, iesniedzējtiesai, pamatojoties uz Beļģijas tiesību aktiem, ir tiesības pagaidām atstāt spēkā attiecīgā valsts tiesiskā regulējuma (1972. gada Likums) sekas. Tomēr iesniedzējtiesai rodas jautājums, vai, ņemot vērā Tiesas 2016. gada 28. jūlija spriedumu (C-379/15, *Association France Nature Environnement*), šāda rīcība nebūtu pretrunā Savienības tiesībām. Par to ir otrais prejudiciālais jautājums.

DARBA VĒRŠĪVA